

SZÍNHÁZ ÉS KÖZÖNSÉG

A Balatonfüreden évenként megrendezett színházi napok hagyománya — amely az első dunántúli köszenként megalapításának és megalapítójának, valamint az új magyar drámának tisztelgett — úgy tűnt, hogy az elmúlt évi elmaradással végképp kátyúba került. A megfelelő színházterem hiánya áthághatatlanak tűnő akadályként tornyosult a rendező Veszprém megyei Tanács előtt. A „füredi paláver” hiánya támasztotta úrt a kaposvári és a debreceni színházi napok úgy-ahogy betöltötték, de ezek nem tudták, nem is akarták a füredi hagyományokat egyértelműen továbbfolytatni. Ilyen előzmények után került sor július 1-én az ez évi „Füredi Színházi Napokra”, amely ugyan csak egy napig tartott, de mivel a Művelődésügyi Minisztérium Színházművészeti Főosztálya az előző napon ugyannyit tartotta évadzáró értekezletét a színházakat fenntartó tanácsok és a színházi vezetők részére, így a hagyományos elnevezésen nem esett csorba.

Nemcsak azért volt hasznos a tanácskozás, mert ismételten felhívta az érdekeltek figyelmét arra, hogy a *művészetszociológiai vizsgálatok* marxista alapjainak kidolgozása és a megfelelő felmérések elvégzése nélkül a felvetett kérdésekre aligha lehet megnyugtató választ adni.

Érdekes módon derült ki, hogy az erjedő problémák kovásza filmművészetünk — sok szempontból szervezeti, strukturális lehetőségéből is adódó — eredményei. A tanácskozáson gyakran konkrétan is elhangzott, színházi struktúránk a jelenlegi formájában alkalmatlan arra, hogy a filmstúdiókhöz hasonló alkotóműhelyekké váljanak. A sajátos profil, az egyakarátú emberek közös tevékenységéből megszülető, elmélyült alkotófolyamatot bizonyító produktumok helyett színházainkra ma a közép-szerűség a jellemző. Színpadainkon szinte nyomát sem találjuk annak az „új szertartásosságnak”, amely a polgári színházat sikeresen látszik kivezetni régi válságából, megteremtve korunk kapitalizmusának drámai adekvációját. A műsor-összeállítások bátorralansága, a szókimondási óvatosság, a napjaink hazai filmtermelésében már rég túllépett, de drámairodalmunkban, műsorszerkesztésünkben még ma is tilalomfának látszó problémák megkerülése is oka annak, hogy színházaink nem jutottak el az önkifejezés olyan fokára, mint filmművészetünk.

A közönség meghódításának feladata volt a tanácskozás fő rendező elve, ez a problémarendszer kapcsolta össze a más területekre is szívesen elkalandozó megnyilatkozásokat. Meglepő módon a *televízió elszívó* hatásáról már kevesebb szó esett min korábban, bár épp ennek a technikai vívmánynak a megítélése szolgáltatta a legnagyobb ellentéteket. A kérdést eldöntendő, szerencsére nem alakult ki vita. A tanácskozás résztvevői inkább azokat a *tennivalókat* kutatták, amelyek *színházainkra várnak* a közönséggel kiépítendő harmonikusabb kapcsolatban.

A felszólalások többsége megegyezett abban, hogy a néző választ kap-e problémáira a színpadi produkcióiban, döntően meghatározása e kapcsolatot. Ma úgy tűnik, színházaink ezt az ügyet jórészt a közérthetőség fogalmának megteremtésével vélik szolgáltni, amely a mérce leszállítását, a szellemi lomhaság táplálását jelenti — ahogy Görgey Gábor kifejtette. Drámairodalmunknak és színházainknak kell megválaszolniuk azokat a problémákat, amelyeket a mi nemzeti létünk egyedi, megismételhetetlen élményanyaga vet fel, és amelyre a magyar közönség kivül a külföld közvéleménye is kíváncsi. Magyarán: színházi életünknek meg kell találnia a mai magyar valóság adekvát kifejezési formáját a színpadon. Ez, és csakis ez lehet az alapja színház és közönség harmonikus kapcsolatának.

A *színházi élmény befogadására azonban fel kell készíteni a nézőt*. Szociológiai felmérések igazolják, hogy az iskolai képzettség már önmagában is meghatározza a színházak felé támasztott közönségigényt, pedig iskoláink ma még nem készítik, nem is készíthetik fel a tanulókat a színházi élmény aktív befogadására, a drámai anyag és a működő színház közötti különbségek felfedezésére, meglátására. Meglepő, hogy a jelenlevő színházi szakembereknek — anélkül, hogy egy percig is állfították volna, hogy az ilyen fajta színházi iskolázottság megteremtése iskolai vagy népművelési tevékenységként megoldható — néhány pótszer kivételével, mint például a pedagógusok (nem a színészek, rendezők, közönségszervezők!!) érdekeltté tétele a színházi kultúra terjesztésében, nem volt megoldási javaslatuk a közönség nevelésére. Pedig meggyőződésem, hogy amíg nem a színház, a szakma varázsát is magukban hordozó művészek tanítják meg a közönséget a színi élmény befogadására, addig más területek erőfeszítéseinek java része meddő próbálkozás marad.

Színháznak, iskolának, népművelésnek közösen kell megteremtienie azokat a szervezeti formákat, amelyekben a színészek, rendezők, színházi szakemberek gyakrabban és hatékonyabban tudnak találkozni, szót érteni az őket éltető közönséggel.

B. VARGA JÓZSEF